

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Oikeusjärjestelmän vakaa ja luotettava toiminta on yhteiskunnan ja kansantalouden suotuisan kehityksen perusedellytys. Oikeudenmukainen yhteiskunta perustuu luottamukseen ja yhteistoimintaan.

Kansainvälisen turvallisuustilanteen epävarmuus, yhteiskunnan monimuotoistuminen ja moniarvoistuminen sekä toiminnan siirtyminen tietoverkkoihin luovat haasteita myös hyviksi ja tarkoituksenmukaisiksi koetuille lainsäädäntöratkaisuille sekä kansallisesti että EU:ssa. Muutokset voivat myös olla haaste kansanvallan ja perusoikeuksien toteutumiselle. On entistäkin tärkeämpää huolehtia oikeusjärjestelmän selkeydestä, oikeusturvasta, tarvittavien lainsäädäntöratkaisujen johdonmukaisuudesta sekä kansalaisten osallistumismuotojen monipuolisuudesta, kaiken kokoisia yrityksiä koskevan sääntelyn kilpailukyvyistä ja heikommassa asemassa olevien suojasta. Lainsäädäntöratkaisuilta edellytetäänkin nyt monella sektorilla ennakkoluulotonta ja innovatiivista uutta ajattelua.

Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskunnan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä. Oikeuslaitoksen toimintakyvystä huolehditaan. Luodaan edellytyksiä sille, että oikeudenhoidon resursseja voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti muun muassa siten, että tuomioistuinten käsiteltäväksi päätyvät vain ne asiat, joissa on todellista oikeussuojan tarvetta. Voimavarojen käytön kannalta merkitystä on myös sillä, miten joustavasti tuomioistuin voi valita tarkoituksenmukaisimman ratkaisukokoonpanon.

Työttömien määrän arvioidaan laskevan. Kotitalouksien velkaantumisaste ja tulottomien kotitalouksien määrä ovat kuitenkin jatkaneet kasvuaan. Uusien maksuhäiriömerkintöjen ja luottotietorekisteriin merkittyjen henkilöiden määrä on pitkään ollut kasvussa. Tämä tilanne heijastuu koko oikeuslaitoksen toimintaan. Asia- ja velallismäärät ovat korkealla tasolla, mikä vaikuttaa työmääriin ja toiminnan kustannuksiin.

Euroopan turvapaikanhakijakriisin vuoksi kansainvälistä suojelua hakevien määrä kasvoi v. 2015 merkittävästi myös Suomessa. Turvapaikkapäätöksiä koskevien valitusten määrä hallinto-oikeuksissa kasvoi erityisesti v. 2016 ja asiämäärän ennakoitaan edelleen v. 2019 olevan noin nelinkertainen aiempaan nähden. Kansainvälistä suojelua Suomesta saavien perheenjäsenten odotetaan hakevan oleskelulupaa Suomeen, joten oleskelulupahakemukset perheenyhdistämisen perusteella tulevat myös lisääntymään.

Tuomioistuinlaitoksen toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten kansainvälistyminen ja monikulttuuristuminen, turvapaikkavalitusten määrän vakiintuminen aiempaa korkeammalle tasolle, yhä monimutkaistuvampi oikeudellinen sääntely, EU-oikeuden merkityksen lisääntyminen tuomioistuinten toiminnassa ja erityisalojen syvällistä asiantuntemusta vaativien asioiden lisääntyminen asettavat tuomioistuinten toiminnalle suuria haasteita.

Talous- ja velkaneuvonnan tehtävät siirretään aluehallintovirastoilta ja kunnilta valtion oikeusaputoimistoihin 1.1.2019. Talous- ja velkaneuvontapalveluiden alueellisesta järjestämisestä vastaavat oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ja palvelua tuottavat oikeusaputoimistot. Talous- ja velkaneuvontapalvelua voidaan tietyin edellytyksin ostaa palveluntuottajilta. Uudistuksella pyritään yhdenmukaistamaan talous- ja velkaneuvonnan palveluja sekä parantamaan sähköisiä palveluja. Palvelun yleinen johto, ohjaus ja valvonta siirtyvät työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta Kilpailu- ja kuluttajavirastolta oikeusministeriölle.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten väestön ikääntyminen, heikentyneestä taloustilanteesta aiheutuva syrjäytyminen, asiakaskunnan kansainvälistyminen lisäävät oikeudellisen palvelun tarvetta ja edellyttävät oikeusavulta, talous- ja velkaneuvonnalta ja yleiseltä edunvalvonnalta aiempaa laajempaa asiantuntemusta.

Ulosoton asia- ja velallismäärät ovat edelleen korkealla tasolla, mikä vaikuttaa ulosottolaitoksen toimintaan sekä toiminnan kustannuksiin.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina vakaana ja kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Esitutkintaviranomaisten tietoon tulleiden rikoslakirikosten kokonaismäärä laski v. 2017 edelleen pitkän ajan trendin mukaisesti. Liikenne-, nettipetos- ja henkirikokset vähentyivät, mutta huumausainerikosten kokonaismäärä nousi edelleen.

Henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia tuli v. 2017 tietoon 35 700 eli 0,7 % edellisvuotta vähemmän. Raiskauksia ilmoitettiin 6 % enemmän ja seksuaalisia ahdisteluja 22,6 % vähemmän kuin edellisvuonna. Omaisuusrikoksia tuli vuoden 2017 aikana tietoon yhteensä 210 700, mikä on 19 700 (8,6 %) vähemmän kuin edellisvuonna.

EU-toiminnan merkitys korostuu Suomen EU-puheenjohtajakaudella johtuen lukuisista oikeusministeriön hallinnonalalla vireillä olevista säädös- ja muista hankkeista. Samanaikaisesti tulee huolehtia jo annetun EU-lainsäädännön oikea-aikaisesta täytäntöönpanosta.

Oikeusministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat. Kansalaiset osallistuvat ja vaikuttavat valmisteluun ja päätöksentekoon. Julkinen hallinto on avoin ja herättää luottamusta
- Oikeusjärjestelmä muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden, joka tukee ennakoitavuutta ja yhdenvertaisuutta. Lainsäädäntö on selkeää
- Lainsäädäntö mahdollistaa kansalaisten toiminnan ja valinnan vapauden ja siten lisää toimeliaisuutta ja hyvinvointia
- Heikomman osapuolen suojasta huolehditaan
- Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä
- Oikeusturva toteutuu käytännössä
- Rikosvastuu toteutuu tehokkaasti. Rikollisuus ja sen haitat vähenevät, turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Oikeusministeriön hallinnonalan toiminnalliset tulostavoitteet

- Valtioneuvostossa noudatetaan hyvän lainvalmistelun menettelytapoja
- Puheenjohtajuus EU:n neuvostossa toteutetaan tehokkaasti niin sisältötavoitteiden kuin kustannustenkin näkökulmasta
- Organisaatorakenne ja toimitilaverkosto ovat tarkoituksenmukaiset ja samalla tukevat henkilöstön osaamisen vahvistamista
- Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan
- Tietojärjestelmät ovat käyttäjäystävällisiä ja tukevat toimintaa
- Kokonaisarkkitehtuuria noudatetaan ja yhteisiä alustoja hyödynnetään
- Hallinnonalan sisäinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö ja kehittäminen lisäävät toiminnan vaikuttavuutta.

Hallinnonalan vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita toteuttavat keskeisimmät toimenpiteet esitetään luvuissa 25.01, 25.10, 25.20, 25.30 ja 25.40.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Oikeusministeriössä on voimassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosiksi 2016—2019. Suunnitelma sisältää 30 tavoitetta ja niihin liittyviä toimenpiteitä toteutetaan. Oikeusministeriö toteuttaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn v. 2019. Arviointiryhmä seuraa edelleen henkilökohtaisten palkkaosien kehitystä sukupuolinäkökulmasta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointeja tehdään säädöshankkeissa. Oikeusministeriössä on käynnissä

kuusi pilottia vaikutusten arviointiin. Yhdenvertaisuuden edistäminen on myös keskeinen näkökulma oikeusministeriön kestäväen kehityksen agendan toimeenpanoa ja siihen liittyvää sitoumusta. Ministeriö on sitoutunut kehittämään rekrytoinnin käytäntöjä monimuotoisuuden lisäämiseksi henkilöstössä.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa hallinnonalan tulosoajasta. Hallinnonalan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelulla lisätään sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä henkilöstöpolitiikan että viiranomaistoiminnan näkökulmista.

Rikosseuraamuslaitoksessa otetaan huomioon naisvankien toiminnalliset tarpeet ja kehitetään nais erityistä toimintaa, kuten naisille suunnattua ohjelmatoimintaa ja perhetyötä. Naisvankien suunnitelmallista vapauttamista avolaitosten ja valvotun koevapauden kautta edistetään. Osana Rikosseuraamuslaitoksen toimitilarakenteen kehittämistä on käynnistetty Hämeenlinnan vankilan uudisrakennushanke, jonka myötä Hämeenlinnan vankilasta tulee v. 2020 kokonaan naisvankien tarpeet huomioon ottava suljettu vankila.

Kestävä kehitys

Yhdenvertaisuus on kestäväen kehityksen Agenda 2030:n painopistealue. Vuoden 2018 aikana oikeusministeriö kartoittaa osana EU-rahoitteista Rainbow Rights -hanketta yhdenvertaisuussuunnittelun tilannetta kunnissa, kouluttaa eri ammattiryhmiä yhdenvertaisuuslainsäädännöstä, toteuttaa syrjinnästä vapaa alue -kampanjaa yhdessä järjestöjen kanssa ja jatkaa kansainvälistä Against Hate -hanketta, jossa kehitetään poliisin valmiuksia puuttua ja tunnistaa viharikollisuutta ja vihapuhetta. Lisäksi oikeusministeriö jatkaa syrjinnän seurantajärjestelmän toimeenpanoa, julkaisee ensimmäisen kansallisen perusoikeusbarometrin sekä kehittää yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia säädösvalmistelussa.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2017—2019

	v. 2017 tilinpäätös 1000 €	v. 2018 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2019 esitys 1000 €	Muutos 2018—2019	
				1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	123 539	123 480	145 571	22 091	18
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 357	19 988	20 821	833	4
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 288	7 961	9 561	1 600	20
05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 301	9 530	8 919	-611	-6
20. Erityismenot (arviomääräraha)	13 783	12 032	30 893	18 861	157
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	245	115	245	130	113
22. Toimisto- ja viestintäjärjestelmien valtavirtaistaminen (siirtomääräraha 3 v)	2 184	2 590	2 505	-85	-3
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	45 027	43 902	44 745	843	2
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	8 323	8 362	8 882	520	6
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	18 031	19 000	19 000	—	0
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	418 083	413 318	417 916	4 598	1

	v. 2017 tilinpäätös 1000 €	v. 2018 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2019 esitys 1000 €	Muutos 2018—2019	
				1000 €	%
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 627	8 544	8 743	199	2
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 709	13 447	11 966	-1 481	-11
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	256 497	250 075	250 090	15	0
04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	61 152	65 052	71 862	6 810	10
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	79 098	76 200	75 255	-945	-1
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	103 271	100 493	101 690	1 197	1
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	103 271	100 493	101 690	1 197	1
30. Syyttäjät	44 748	44 192	45 553	1 361	3
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 748	44 192	45 553	1 361	3
40. Rangaistusten täytäntöönpano	215 564	214 498	221 119	6 621	3
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	210 864	209 798	216 419	6 621	3
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	4 700	4 700	4 700	—	0
50. Vaalimenot	9 696	45 110	35 847	-9 263	-21
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	9 696	45 110	35 847	-9 263	-21
Yhteensä	914 901	941 091	967 696	26 605	3
Henkilöstön kokonaismäärä	8 877	9 046	9 306		

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Toiminta-ajatuksensa mukaisesti oikeusministeriö luo oikeuspolitiikan linjoja ja kehittää säädöspolitiikkaa osana valtioneuvostoa sekä ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriön tavoitteena on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, jossa jokainen voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2019.

Perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat. Kansalaiset osallistuvat ja vaikuttavat valmisteluun ja päätöksentekoon. Julkinen hallinto on avoin ja herättää luottamusta.

Vuonna 2019 järjestetään eduskuntavaalit huhtikuussa sekä Euroopan Parlamentin vaalit toukokuussa.

Jatketaan demokratiapoliittisen sekä perus- ja ihmisoikeuspoliittisen toimintaohjelman samoin kuin kansalliskielistrategian toimeenpanoa. Valtioneuvoston hyväksymät ohjelmat antavat puitteet hankkeille, joilla mm. parannetaan eri

kansalaisryhmien tietoisuutta omista oikeuksistaan sekä osallistumismahdollisuuksistaan. Kielellisten oikeuksien toteutumista seurataan erityisesti sote-uudistuksen yhteydessä. Demokratiaverkkopalveluita kehitetään myös suhteessa muihin valtioneuvoston digitaalisiin palveluihin.

Tavoitteena on jatkaa vaikuttamista EU:n toimielinten asiakirjojen julkisuutta koskevan lainsäädännön saattamiseksi Lissabonin sopimuksen mukaiseksi sekä sen avoimuusmyönteiseen soveltamiseen. EU-puheenjohtajakaudella tälle on aiempaa paremmat mahdollisuudet, samoin kuin vaikuttamiselle hyvää hallintoa EU:n toimielimissä koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi uuden komission toimikaudella.

Parannetaan luottamusta ja dialogia saamelaiskäräjien kanssa.

Edistetään yhdenvertaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita. Ehkäistään syrjintää ja vihapuhetta.

Edistetään Suomen EU-puheenjohtajakaudella oikeusvaltioperiaatteen sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista EU:ssa tukevia toimia.

Oikeusjärjestelmä muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden, joka tukee ennakoitavuutta ja yhdenvertaisuutta. Lainsäädäntö on selkeää.

Otetaan käyttöön uudistetut Hallituksen esitysten laatimisohteet. Edistetään parempaa sääntelyä EU:ssa.

Valtioneuvostossa laaditut säädösehdotukset tarkastetaan oikeusministeriössä lakitekniseltä kannalta.

Lainsäädäntö mahdollistaa kansalaisten toiminnan ja valinnan vapauden ja siten lisää toimeliaisuutta ja hyvinvointia.

Annetaan eduskunnalle esitys lunastuslain uudistamisesta.

Yksinkertaistetaan, nopeutetaan ja selvennetään konkurssimenettelyä.

Selvennetään konkurssipesien ympäristövastuita.

Heikomman osapuolen suojasta huolehditaan.

Uudistetaan kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä ja lisätään kuluttajansuojalakiin henkilöön kohdistuvia palveluja koskevat virhevastuusäännökset.

Huolehditaan lapsenhuoltolain uudistuksen täytäntöönpanosta.

Talous- ja velkaneuvonnan tehtävät siirtyvät aluehallintovirastoilta ja kunnilta valtion oikeusaputoimistoihin 1.1.2019. Tuetaan tehtävien organisointia oikeusaputoimistoihin ja edistetään yhdenmukaisten toiminta- ja menettelytapojen käyttöönottoa. Jatketaan talous- ja velkaneuvonnan palveluprosessien kehittämistä.

Ylivelkaantumisen ennaltaehkäisemiseksi ja ylivelkaantuneiden auttamiseksi tehostetaan talous- ja velkaneuvontapalveluiden kansalaisviestintää ja kehitetään yhteistyömuotoja sekä verkostoja talous- ja velkaneuvontapalveluja antavien toimijoiden, kuten kuntien sosiaalitoimen kanssa. Rakennetaan toimintamalli ulosotossa tehtävään ylivelkaantumisen ennaltaehkäisevään työhön.

Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä.

Hallinnonalan kuudesta isosta ict-kehittämishankkeesta neljä päättyy vuoden 2019 loppuun mennessä. Perustietotekniikan uudistamishankkeet (Valtavirtaistamishanke ja OHTIEKE) valmistuvat, jonka jälkeen hallinnonalalla on käytössä valtion yhteiset perustietotekniikan tuotteistetut palvelut ja uudistetut työkaluohjelmat. Ulosoton rakenneuudistusta tukevia tietojärjestelmämuutoksia ja sähköisiä asiointipalveluita jatkokehitetään vielä v. 2019. Oikeusrekisterikeskuksen viranomaistoimintaa tukevassa eORK-hankkeessa kehitetään viranomaisten ja kansalaisten sähköisiä asiointipalveluita 31.12.2019 saakka. Myös hallintotuomioistuinten HAIPA-hanke siirtyy ylläpitovaiheeseen vuoden 2020 alusta lukien. Sähköisen asioinnin laajentamista ja ict-hankkeiden etenemistä sekä yhteentoimivuutta tuetaan

valtion ja hallinnonalan yhteisillä palveluilla, kokonaisarkkitehtuurityöllä sekä säännöllisellä seurannalla. Sähköistä asiointia edistetään ja sen tilannekuvaa ylläpidetään laaditun digitalisaatiosuunnitelman mukaisesti. Tekoälyä ja muita uusia teknologioita hyödynnetään hallitusti.

Oikeusturva toteutuu käytännössä.

Oikeusturvaa kehitetään ja sopeutetaan kiristyviin talouden reunaehtoihin v. 2013 valmistuneen vuosille 2013—2025 laaditun oikeudenhoidon uudistamisohjelman ja sen päivitysten pohjalta. Toimenpiteillä huolehditaan kansalaisten oikeusturvasta, mahdollistetaan oikeudenhoidon sektoreiden keskittyminen ydintehtäviinsä, vähennetään rikollisuutta ja kehitetään seuraamusjärjestelmää sekä vaikutetaan oikeudelliseen yhteistyöhön EU:ssa.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp). Tavoite on, että lait tulisivat voimaan vuoden 2019 alkupuolella.

Saatetaan voimaan rikosprosessin keventämistä koskevaa sääntelyä.

Keskitetään riidattomat velkomusasiat ja eräät muut siviilioikeudelliset asiat (ns. summaariset asiat) eräisiin kärjäoikeuksiin.

Jatketaan v. 2016 valmistuneen julkisen oikeusavun kokonaissuunnitelman toimeenpanoa. Kehitetään oikeusavustajien valtakunnallista päivystysjärjestelmää v. 2018 valmistuvan selvityksen pohjalta. Arvioidaan kansalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeusavun muutostarpeita v. 2019 valmistuvan tutkimuksen pohjalta. Tavoitteena on, että palveluja tuotetaan asiakaslähtöisesti, monipuolisesti eri palvelukanavia ja menetelmiä hyödyntäen niin että palvelut ovat helposti kansalaisen saavutettavissa.

Toteutetaan ulosoton rakenneuudistusta lainsäädännön mahdollistamissa puitteissa. Käydään tarvittavat virkaehtosopimusneuvottelut.

Rikosvastuu toteutuu tehokkaasti. Rikollisuus ja sen haitat vähenevät, turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Saatetaan sakkomenettelyn soveltamisalan laajennus voimaan.

Tarkistetaan lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevia rikoslain säännöksiä.

Ankaroitetaan maahantulokiellon rikkomisesta säädettyä rangaistusta.

Kehitetään paikallista rikosentorjuntaa v. 2016 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti.

Uudistetaan Rikosseuraamuslaitoksen toimitilaverkostoa syksyllä 2015 tehdyn päätöksen mukaisesti vuosien 2016—2019 aikana. Oulussa ja Vaalassa sijaitsevien vankiloiden uudisrakennusten suunnittelu aloitetaan. Valmistellaan Rikosseuraamuslaitoksen toimitilojen kehittämiseen liittyvät oikeusministeriön päätökset.

Valmistellaan ja otetaan käyttöön ROTI-tietojärjestelmä. Valmistellaan käyttöönoton edellyttämät säädösmuutokset tavoitteena antaa hallituksen esitys v. 2019.

Vahvistetaan päätöksentekoa tukevaa oikeuspoliittista tietopohjaa erityisesti tukemalla Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituuttia.

Lisätään poikkihallinnollista yhteistyötä rangaistusta suorittavien normaalipalveluihin pääsyn tehostamiseksi.

Osallistutaan poikkihallinnolliseen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan rikoksiin syyllistyneiden nuorten palveluiden kehittämiseksi.

Kehitetään edelleen oikeusministeriön ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteisiä valmisteluprosesseja.

Otetaan niukkojen voimavarojen kohdentamisessa huomioon oikeusturva ja rikosvastuun toteutuminen sekä asioiden käsittelyketjut.

Jatketaan lokakuussa 2017 perustetun Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) ja oletettavasti v. 2018 hyväksyttävän Eurojust-asetuksen kansallisia täytäntöönpanotoimia.

Osallistutaan EU:n toimiin terrorismin torjunnassa muun muassa edistämällä neuvoteltavana olevaa hanketta kolmansien maiden kansalaisten rikostuomioita koskevasta tiedonvaihdesta ja keskitetyn järjestelmän perustamisesta (EC-RIS).

Rakenteiden uudistaminen ja henkilömuutosten tuki

Käräjäoikeuksia on 20 vuoden 2019 alusta lukien, eli määrä vähenee nykyisestä 27:stä. Uudistuksen tavoitteena on lisätä tehokkuutta ja hyödyntää samalla tuomarien osaamista aiempaa monipuolisemmin. Summaaristen riita-asioiden käsittely on tarkoitus keskittää kahdeksaan käräjäoikeuteen vuoden 2019 aikana. Vuonna 2019 jatketaan tuomioistuinviraston perustamista koskevaa valmistelua siten, että virasto voisi aloittaa toimintansa vuoden 2020 alussa. Vuonna 2018 linjataan jatkotoimenpiteet oikeusapu- ja edunvalvontavirastosta laaditun selvityksen johdosta. Ulosottoimen rakenneuudistus tulee voimaan v. 2019. Ulosoton toiminta ja rakenne sopeutetaan rakenneuudistuksen mukaiseen muotoon. Tarkoituksena on organisoida ulosottolaitos yhdeksi virastoksi. Samalla täytäntöönpanotehtävät jaetaan uudella tavalla eri henkilöstöryhmille asian laadun ja vaativuuden mukaan. Uudistusta tukee myös asiankäsitteilyn automatisointi ja sähköisen asioinnin käyttömahdollisuuksien lisääminen. Rikosseuraamuslaitoksen rakenteellisia ja toiminnallisia tehostamistoimia jatketaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	254	265	261
Työtyytyväisyysindeksi	3,8	3,7	3,7
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,4	7,4	7,4
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	228	257	290
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,4	7,4	7,4

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 821 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen, oikeusministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen sekä demokraatiapalkintoja varten.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Bruttomenot	21 235	20 388	21 221
Bruttotulot	400	400	400
Nettomenot	20 835	19 988	20 821
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 482		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 004		

Määrärahan arvioitu käyttö

	htv	%
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	15	6
Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	28	11
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	47	18
EU- ja kansainväliset asiat	13	5
Ministeriön muut erityistehtävät	25	9
Tukitoiminnot	78	30
Palkallinen poissaolo	55	21
Yhteensä	261	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Henkilötietoja sisältävien asiakirjojen automaattinen anonymisointi- ja sisällönkuvailuhanke (siirto momentilta 28.70.20)	240
Huoneenvuokralainsäädännön valmisteluvastuun siirto	25
Julksen sanan neuvoston toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.50)	-30
Säästöjen VNHY-osuuden palautus momentilta 23.01.01	27
Talous- ja velkaneuvonnan ohjaustehtäviä koskeva viran siirto momentilta 32.40.01 (1 htv)	62
Vaalitutkimus	200
Viran siirto momentille 25.10.03 (- 1 htv)	-30
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-15
Palkkausten tarkistukset	631
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-6
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-127
Toimintameno säästö (HO 2015)	-260
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-58
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	174
Yhteensä	833

2019 talousarvio	20 821 000
2018 talousarvio	19 988 000
2017 tilinpäätös	20 357 000

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 561 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) lapsiasiavaltuutetun toimiston, tasa-arvovaltuutetun toimiston, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston, tietosuoja-valtuutetun toimiston, onnettomuustutkintakeskuksen, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan, tietosuojalautakunnan, tiedusteluvaltuutetun sekä Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen

2) Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 305 §:ssä säädetyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) muuttamisesta.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä hallinnon, yhteiskuntapolitiikan ja lainsäädännön tasolla sekä edistää Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksymän lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) toteutumista. Lapsiasiavaltuutettu raportoi YK:n lapsen oikeuksien komitealle, valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Lapsiasiavaltuutettu tekee aloitteita ja selvityspyyntöjä havaitsemistaan puutteista. Lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten lapsiasiavaltuutetun apuna toimii *lapsiasianeuvottelukunta*.

Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista ja edistää aloitteiden, neuvojen ja ohjeiden avulla lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvovaltuutettu antaa tietoja tasa-arvolaista ja sen soveltamisesta sekä seuraa naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla. Tasa-arvovaltuutettu antaa ohjeita ja neuvontaa sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella syrjintää epäilevälle, selvittää syrjintäkieltojen rikkomistapauksia ja pyrkii lisäämään tietoisuutta tasa-arvolakiin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Tasa-arvovaltuutettu toimii niin, että yhteiskunnassa, työpaikoilla ja oppilaitoksissa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa tasa-arvolaisilla tarkoitetulla tavalla.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään sekä muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Lisäksi valtuutettu toimii kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista. *Yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta* toimii yhdenvertaisuusvaltuutetun johdolla ja edistää viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyötä syrjintään puuttumisessa ja yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettujen vaikuttavuustavoitteina on varmistaa yhtäläinen osallistuminen niin, ettei esimerkiksi henkilön sukupuoli, alkuperä, vammaisuus, ikä, seksuaalinen suuntautuminen tai vakaumus vaikuta hänen mahdollisuuksiaan rajoittavasti.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta käsittelee ja ratkaisee yhdenvertaisuuslain sekä naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain mukaan sille kuuluvat asiat.

Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on käsitellä ja ratkaista henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyä koskevat asiat siten kuin henkilötietolaissa (523/1999) ja luottotietolaissa (527/2007) säädetään sekä hoitaa muut mainituista laeista johtuvat tehtävät. Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa. Toukokuussa 2016 voimaan tullut EU:n yleinen tietosuoja-asetus laajentaa olennaisesti tietosuojan valvonnan tehtäväaluetta. Tietosuoja-asetusta täydennetään ja täsmennetään kansallisella lainsäädännöllä. Hallitus on antanut eduskunnalle ehdotuksen uudeksi

kansalliseksi tietosuojalaksi. Tietosuojalaki tulisi esityksen mukaan voimaan 25.5.2018, kun myös EU:n yleistä tietosuojasetusta ryhdytään soveltamaan.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuosituksen toteutumista.

Tiedusteluvaltuutetun tehtävänä on valvoa tiedustelumenetelmien käytön lainmukaisuutta sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tiedustelutoiminnassa.

Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipoliittikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipoliittikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Bruttomenot	8 146	8 361	9 761
Bruttotulot	521	400	200
Nettomenot	7 625	7 961	9 561
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 631		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 294		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Lapsiasiavaltuutetun toiminta	604
Tasa-arvovaltuutetun toiminta	1 047
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta	1 762
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta	279
Lapsiasianeuvottelukunta	20
Tietosuojavaltuutetun toiminta	3 226
Tiedusteluvaltuutetun toiminta	350
Onnettomuustutkintakeskus	1 515
Kriminaalipoliittikan instituutti	515
Palvelukeskusten maksut	243
Yhteensä	9 561

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

PNR (Matkustajarekisteritieto)-direktiivistä tietosuojavaltuutetun toimistolle aiheutuvat lisätehtävät (1,5 htv)	120
Tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan uudet tehtävät	160
Tiedusteluvaltuutettu; tiedustelutoiminnan laillisuusvalvonta	350
Tietosuojavaltuutetun toimisto; tietosuojasetuksen täytäntöönpano ja Schengenin tietojärjestelmät	855
Valtorin palvelumaksujen nousu	26

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto; maastapoistamisen täytäntöönpanon valvonta (josta -60 000 euroa vuoden 2018 rahoituksena siirtona momentille 25.10.04)	-20
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-5
Palkkaliukumasäästö	-11
Palkkausten tarkistukset	221
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-2
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-25
Toimintameno säästö (HO 2015)	-50
Toimitilameno säästö (HO 2015)	-51
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-20
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	54
Vuokramenojen indeksikorotus	5
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-7
Yhteensä	1 600
2019 talousarvio	9 561 000
2018 talousarvio	7 961 000
2017 tilinpäätös	7 288 000

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 919 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon hallinnonalan toimialariippuvaiset ICT-palvelumaksut ja rekisterinpitoviranomaisena tehtyjen tietoluovutus päätösten nojalla annettujen massapöytäkirjojen kustannusten perusteella saadut tulot.

Selvitysosa: Oikeusrekisterikeskus toimii oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää hallinnonalan viranomaisten ilmoittamia tietoja muille viranomaisille. Käytetyimpiä rekisterejä ovat rikosrekisteri, sakkorekisteri, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri sekä velkajärjestelyrekisteri. Oikeusrekisterikeskus huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä ja käyttää valtion puhevaltaa näissä tehtävissä. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus huolehtii hallinnonalan tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä hallinnonalan virastojen kanssa siten kuin palvelusopimuksissa on sovittu. Oikeusrekisterikeskus toimii myös hallinnonalan IT-hankintojen hankintayksikkönä ja on oma kirjanpitoyksikkönsä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017	2018	2019
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	12 334	16 167	16 225
Bruttotulot	4 843	6 637	7 306
Nettomenot	7 491	9 530	8 919
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	400		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 210		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholilakiuudistuksesta aiheutuvat ict-menot	-72
Hallinnollisten seuraamusmaksujen kasvu	50
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (IRIS) (v. 2018 rahoitus) (siirto momenteille 25.10.03, 25.10.04, 25.20.01 ja 25.30.01)	-130
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (IRIS II)	200
Oikeusrekisterikeskuksen viranomaistoiminnan tietojärjestelmien kehittämishanke (eORK) (v. 2018 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-1 880
Oikeusrekisterikeskuksen viranomaistoiminnan tietojärjestelmien kehittämishanke (eORK) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	895
Sormenjälkitunnisteiden vaihtaminen rikosrekisterien välillä (eCRIS-TCN)	500
Tietosuojadirektiivi ja -asetus	-200
Valtorin palvelumaksujen nousu	36
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-2
Palkkausten tarkistukset	152
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-1
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-8
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-15
Työajan pidentäminen (Kiky)	1
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-13
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	40
Vuokramenojen indeksikorotus	2
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-6
Tasomuutos	-160
Yhteensä	-611
2019 talousarvio	8 919 000
2018 talousarvio	9 530 000
2017 tilinpäätös	8 301 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 893 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) turvallisuustutkintalaista (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

2) konkurssi-asiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen

3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen ja alaikäiselle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvojan määräämisestä aiheutuneiden kulujen sekä edunvalvojan palkkioiden ja kulujen maksamiseen

4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen

- 5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen
- 6) oikeusapulain (257/2002) mukaisesti hoidettavien asioiden tulkkaus- ja käännöskulujen maksamiseen
- 7) oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 19 §:n ja 20 §:n mukaisten korvausten maksamiseen
- 8) siirtomenojen maksamiseen julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen päämiehille arvonlisäveron määrää vastaavana hyvityksenä
- 9) oikeudenkäyntikulujen maksamiseen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisissa asioissa, joissa yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii avustajana epäillyn syrjinnän uhriksi joutuneen henkilön oikeudenkäynnissä ja on sitoutunut korvaamaan mahdolliset oikeudenkäyntikulut, jos asia hävitään
- 10) rikoslain (356/2016) 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisten korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Viitaten momentin 25.10.03 selvitysosaan hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maahantulokiellon rikkomista koskevien juttujen tulkkaus- ja käännösmenot	61
Rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaiset korvaukset	19 000
Tuomioistuimissa vastaajien videoteitse tapahtuvan kuulemisen lisääntyminen	-200
Yhteensä	18 861
2019 talousarvio	30 893 000
2018 talousarvio	12 032 000
2017 tilinpäätös	13 782 775

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 245 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitettu käyttämään tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saamelaiskäräjien toiminnan turvaaminen (v. 2018 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.50)	130
Yhteensä	130

2019 talousarvio	245 000
2018 talousarvio	115 000
2017 tilinpäätös	245 000

22. *Toimisto- ja viestintäjärjestelmien valtavirtaistaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 505 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimisto- ja viestintäjärjestelminä valtavirtatuotteiden käyttöönotosta oikeusministeriön hallinnonalalla aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Oikeusministeriön hallinnonalalla on tarkoitus ottaa käyttöön toimisto- ja viestintäjärjestelminä valtion yhteiset niin sanotut valtavirtatuotteet, kun tällä hetkellä hallinnonalalla on käytössä niistä poikkeavia tuotteita. Hankkeesta on tehty oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön välillä tuottavuuden lisäämistä koskeva yhteistoimintasopimus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (v. 2018 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-2 590
Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	2 505
Yhteensä	-85

2019 talousarvio	2 505 000
2018 talousarvio	2 590 000
2017 tilinpäätös	2 184 000

29. *Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 44 745 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskuntavaalit v. 2019	843
Yhteensä	843

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2019 talousarvio	44 745 000
2018 talousarvio	43 902 000
2017 tilinpäätös	45 026 611

50. *Avustukset* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 8 882 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen

- 2) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin
- 3) avustuksiin Rikosuhripäivystyksen toimintaan ja muille rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille
- 4) avustuksiin Julkisen sanan neuvostolle
- 5) avustuksiin oikeusjärjestyksen ja demokratian kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan
- 6) valtionhallinnon laitosten ja Helsingin yliopiston kanssa rikosentorjuntaan ja rikosentorjunnan arviointiin liittyvistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille (enintään)	4 855
Avustukset saamelaiden kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	3 807
Muut avustukset (enintään)	220
Yhteensä	8 882

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimusvaltuus						
Ennen vuotta 2019 tehdyt sitoumukset	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi
Vuoden 2019 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen sanan neuvoston toiminnan turvaaminen (siirto momentilta 25.01.01)	30
Rajat ylittävä yhteistyö saamen kielten asioissa sekä Saamen Kielikaltion toiminta	100
Saamelaiskäräjien toiminnan turvaaminen	460
Saamelaiskäräjien toiminnan turvaaminen (v. 2018 rahoitus) (siirto momentille 25.01.21)	-130
Saamen kielilain 31 §:n mukaiset avustukset	30
Palkkausten tarkistukset	20
Vuokramenojen indeksikorotus	10
Yhteensä	520

2019 talousarvio	8 882 000
2018 talousarvio	8 362 000
2017 tilinpäätös	8 323 099

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin

2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

2019 talousarvio	19 000 000
2018 talousarvio	19 000 000
2017 tilinpäätös	18 031 229

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Tuomioistuinten hyvä ja tehokas toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen sekä ristiriitojen selvittäminen tasapuolisin menettelyin ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta edellyttävät hyvin toimivaa oikeusjärjestelmää. Riippumattoman tuomioistuinlaitoksen tulee turvata, että jokainen voi yhteiskunnassa luottaa oikeuksiensa toteutumiseen.

Vaikuttavuustavoitteena on, että riita-, rikos- ja hallintolainkäyttöasiat ratkaistaan viivytyksettä, laadukkaasti ja edullisesti. Tuomioistuinten työvälaineitä kehitetään käyttäjäystävällisiksi ja toimintaa tukeviksi siten, että oikeudenkäynnissä voidaan mahdollisimman laajasti hyödyntää sähköisiä aineistoja. Työmenetelmät ja toimintatavat voidaan tällöin kehittää sellaisiksi, että ne tukevat asioiden käsittelyn viivytyksettömyyttä ja laatua. Tuomioistuinten osallistuminen järjestelmien ja työmenetelmien kehitystyöhön on ensiarvoisen tärkeää. Uudet työmenetelmät tulee ottaa tehokkaasti käyttöön.

Oikeusasteiden roolien ja tehtävien tulee olla selkeitä. Oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla ensimmäisessä asteessa. Laadukkaasti toimiva ensimmäinen oikeusaste lisää luottamusta ja vähentää tarvetta muutoksenhakuun. Ylimpien oikeusasteiden toiminnan tulisi painottua ennakkoratkaisuihin.

Vaikuttavuustavoitteena on, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat asioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Käsittelyketjujen ja oikeudenkäyntimenettelyjen tulee määräytyä asioiden laadun ja vaativuuden mukaan. Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeuskäytännössään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälistä ihmisoikeussopimusta. Tuomioistuinpalveluiden saatavuuden turvaamiseksi toteutetaan tuomioistuinlaitoksen ja -hallinnon uudelleen organisoimista. Suurempien yksikkökokojen avulla turvataan osaamisen vahvistamista, erityisosaamista, laatua ja tuottavuutta. Rakennemuutoksissa pidettyjen etäisyyksien haittoja vähennetään lisäämällä sähköisiä asiointimahdollisuuksia ja paikasta riippumattomia työskentelytapoja.

Vaikuttavuustavoitteena on, että tuomioistuintoiminta on avointa. Tuomioistuinten toiminnasta ja päätöksistä tiedotetaan aktiivisesti.

Yleisissä tuomioistuinmissä käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta.

Laajennetaan sakkomenettelyn soveltamisalaa. Tämän arvioidaan vähentävän yleisiin tuomioistuihin saapuvien asioiden määrää. Toisaalta sakon muuntorangeistuksen käyttöä on päätetty uudistaa ja laajentaa sakkomenettelyjärjestelmän uskottavuuden vuoksi siten, että toistuvien samankaltaisten sakkorikosten osalta maksamattomat sakot voidaan muuntaa vankeudeksi. Tämä tulee lisäämään tuomioistuihin saapuvien asioiden määrää vuodesta 2021 lukien.

Oikeusprosessin keventämistä koskeva sääntely astuu voimaan sekä summaariset riita-asiat keskitetään eräisiin käräjäoikeuksiin. Maahantulokiellon rikkomista koskevat rikosasiat siirtyvät rangaistusteikon ankaroitumisen myötä sakkomenettelystä tuomioistuinten käsiteltäviksi.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut ohjaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteutumista. Ratkaisuilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus.

Hallitusohjelmassa kirjattuna tavoitteena on asiamäärien vähentäminen korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja hallinto-oikeuksissa mm. oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöalan laajentamisella. Oikeusministeriö on tehnyt tiivistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa lainvalmistelun osalta ja tavoitteena on, että kullakin hallinnonalalla muutoksenhakusäännöksissä otetaan huomioon mahdollisuudet oikaista viranomaisten päätöksiä ilman tuomioistuin käsittelyä. Korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ennakkopäätöstuomioistuimena vahvistetaan lisäämällä muutoksenhaun luvanvaraisuutta.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että jokainen saa tarpeellisen avun oikeudellisen ja velkaantumiseen liittyvän ongelmansa ratkaisuun, vaikka hänen taloudellinen asemansa olisi heikko. Oikeusapua, talous- ja velkaneuvontaa ja yleistä edunvalvontaa tarjotaan siten, että se on kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaista.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan vaikuttavuustavoitteet

— Heikomman osapuolen suojasta huolehditaan. Ylivelkaantumisen ennaltaehkäisemiseksi ja ylivelkaantuneiden auttamiseksi tehostetaan talous- ja velkaneuvontapalveluiden kansalaisviestintää ja kehitetään yhteistyömuotoja sekä verkostoja talous- ja velkaneuvontapalveluja antavien toimijoiden, kuten kuntien sosiaalitoimen kanssa.

— Oikeusturva toteutuu käytännössä. Käsitteilyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Arvioidaan kansalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeusavun muutostarpeita v. 2019 valmistuvan tutkimuksen pohjalta. Oikeusavun asianajoprosessin toimivuutta kehitetään yhtenäistämällä toimintatapoja. Kehitetään oikeusavustajien valtakunnallista päivystysjärjestelmää v. 2018 valmistuvan selvityksen pohjalta. Yleisen edunvalvonnan prosesseja kehitetään parhaiden käytäntöjen mukaiseksi. Kuluttajariitalautakunnan valitusten käsittelyprosessin toiminta- ja menettelytapoja kehitetään v. 2018 valmistuneen auditoinnin pohjalta. Vuonna 2018 linjataan jatkotoimenpiteet oikeusapu- ja edunvalvontavirastosta laaditun selvityksen johdosta.

— Oikeudellinen ongelma ratkaistaan mahdollisemman varhaisessa vaiheessa. Luodaan uusia keinoja sovinnollisten ratkaisujen lisäämiseksi ja syvennetään sovittelun osaamista.

— Neuvontapalvelut ovat helposti kansalaisen saavutettavissa. Oikeusaputoimistoihin luodaan monipuolisia asiakaslähtöisiä oikeudellisen neuvonnan muotoja.

— Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Talous- ja velkaneuvonnan etäpalvelua kehitetään ja oikeusavun sekä edunvalvonnan etäpalvelua laajennetaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 arvio
Tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	3 212	3 300	3 250
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,6	8,0	8,0
Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ja kuluttajariitalautakunta			

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 arvio
Henkilöstömäärä, htv	1 033	1 050	1 225
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,1	10,0	10,0

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 743 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tehtävänä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhaquia koskevia asioita sekä antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskeissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä.

Tietyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhtenäistävä ja muutoksenhaquia vähentävä vaikutus. Tavoitteena on, että vuoden 2019 lopussa vireillä olevista valitusasioista (valitusluvan saaneet ja suorat valitukset) enintään 40 % on ollut vireillä yli 12 kuukautta. Pidemmän aikavälin tavoitteena on, että vireillä olevista valitusasioista vähintään 33 % on ollut vireillä alle 9 kuukautta, noin 33 % 9—12 kuukautta ja enintään 33 % yli 12 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 428	2 425	2 400
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	110	120	130
— julkaistut ratkaisut	98	90	100
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	6,0	6,0	6,0
— valituslupa-asiat	5,1	5,1	5,1
— asiaratkaisut	18,5	18,0	18,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€asia)	3 447	3 680	3 740
— tuottavuus (asia/htv)	33	33	32

Korkeimman oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 320 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Bruttomenot	8 380	8 554	8 753
Bruttotulot	11	10	10
Nettomenot	8 369	8 544	8 743
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 253		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 511		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtorin palvelumaksujen nousu			25
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)			-2
Palkkausten tarkistukset			245
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)			-2
Toimintamenojen tuottavuussäästö			-44
Toimintameno säästö (HO 2015)			-20
Toimitilameno säästö (HO 2015)			-52
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)			-22
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen			68
Vuokramenojen indeksikorotus			9
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö			-6
Yhteensä			199

2019 talousarvio	8 743 000
2018 talousarvio	8 544 000
2017 tilinpäätös	8 627 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 966 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintopäätöksistä tehdyt valitukset ylimpänä oikeusasteena. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintolainkäyttöä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemista asioista lähes 90 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksistä tehdyt valitukset. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvista asioista suurimpia asiaryhmiä ovat ulkomaalaisasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, rakentaminen ja ympäristö, verotus, valtio-oikeus ja yleishallinto sekä taloudellinen toiminta kuten kilpailuasiat ja julkiset hankinnat. Ulkomaalaisasioista suurin osa koskee hallinto-oikeuden kielteistä ratkaisua turvapaikkaa koskevissa asioissa. Vuonna 2015 kansainvälistä suojelua hakevien määrä kasvoi huomattavasti. Turvapaikkaa koskevien valitusten määrän oletetaan olevan edelleen suuri korkeimmassa hallinto-

oikeudessa v. 2019. Ulkomaalaisasiat, joissa valituslupaa ei myönnetä, pyritään ratkaisemaan keskimäärin alle 3 kuukaudessa. Valitusluvan saavien ulkomaalaisasioiden osalta tavoitteena on, että käsittelyaika on enintään 6 kuukautta.

Tavoitteena on, että asioista 30 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja 20 % 6—9 kuukaudessa. Yli 24 kuukauden käsittelyaikoja voi olla vain poikkeuksellisesti, lähinnä Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua odottavissa asioissa.

Tunnuslukutaulukko

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	6 638	6 300	5 700
— Ulkomaalaisasiat	3 703	3 400	3 000
— Muut asiat	2 935	2 900	2 700
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	6,7	7,0	7,0
— Ulkomaalaisasiat	2,9	3,5	3,5
— Muut asiat	11,5	11,0	11,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 881	1 900	2 000
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	55	49	49

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 600 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Bruttomenot	12 512	13 452	11 986
Bruttotulot	23	5	20
Nettomenot	12 489	13 447	11 966
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 173		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 393		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiamäärien vähentyminen KHO:ssa (HO 2015)	-700
Muutos sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon määrärahoihin	-2
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen	-1 130
Valtorin palvelumaksujen nousu	37
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-2
Palkkausten tarkistukset	382
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-4
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-52

Toimintameno säästö (HO 2015)	-10
Toimitilameno säästö (HO 2015)	-48
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-35
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	84
Vuokramenojen indeksikorotus	8
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-9
Yhteensä	-1 481

2019 talousarvio	11 966 000
2018 talousarvio	13 447 000
2017 tilinpäätös	12 709 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 250 090 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetusta laista (715/2011) aiheutuviin menoihin ja siirtomenojen maksamiseen asianajajyhdistykselle lain 24 §:n 2 momentin mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää myös tuomioistuinviraston perustamisen valmistelumenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi rikoslain (39/1889) 17 luvun, ulkomaalaislain (301/2004) 185 §:n ja aluevalvontalain (755/2000) 44 §:n muuttamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan maahantulokiellon rikkomisesta lisättäväksi rikoslain 17 lukuun uusi 7 b §, jonka mukaan teosta tuomittaisiin sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Nykyisin tekoon sovelletaan lähes yksinomaan ulkomaalaisrikkomusta koskevaa ulkomaalaislain 185 §:n 1 momentin 4 kohtaa, jonka nojalla voidaan määrätä vain sakkorangaistus. Hallituksen esityksen mukaan vuosittaiset kustannusvaikutukset vuodesta 2019 alkaen olisivat oikeusministeriön hallinnonalalla yhteensä 585 000 euroa momenteilla 25.01.20, 25.10.03, 25.10.50, 25.30.01 ja 25.40.01.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksestä aiheutuu määräraha vaikutuksia momentille 28.30.03.

Laki (95/2018) sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja laki (96/2018) ajokorttilain muuttamisesta tulevat voimaan 1.6.2019. Sakkomenettelyn tosiasiallinen käyttöala laajenee, kun toimivalta ajokieltoseurauksien määräämisestä siirretään kaikilta osin poliisille. Muutos vähentää tuomioistuimiin tulevien rikosasioiden määrää.

Hovioikeuksien osalta alueellisia käsittelyaikaeroja koskevänä tavoitteena on, ettei yksittäisen hovioikeuden käsittelyaika ole yli 2 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Tavoitteena on myös, että yli vuoden vireillä olleiden asioiden osuus vireillä olevista asioista on alle 6 %.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja käräjäoikeusvaiheessa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee ottaa huomioon. Hovioikeudet pyrkivät siihen, et-

tä aiemmissa vaiheissa yli kolme vuotta kestäneiden asioiden käsittelyaika hovioikeusvaiheessa on enintään 12 kuukautta.

Käräjäoikeuksien pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja enintään 35 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden.

Rikosasioiden osalta tavoitteena on, ettei minkään käräjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika ole yli 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoitteena on, että 45 prosentissa rikosasioista käsittelyaika on enintään 2 kuukautta, ja että käsittelyaika ylittää 9 kuukautta enintään 10 prosentissa rikosasioista. Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa ja syyteharkinnassa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee rikosasioissa ottaa huomioon.

Hallinto-oikeuksien osalta alueellisia käsittelyaikaeroja koskevana tavoitteena on, että kunkin hallinto-oikeuden käsittelyaika on enintään 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi.

Ulkomaalaisasiat muodostavat merkittävän osan hallinto-oikeuksiin saapuvista asioista. Turvapaikka-asiat kuuluvat ulkomaalaisasioiden ryhmään. Tavoitteena on, että turvapaikka-asiat käsitellään joutuisasti siten, että keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa on alle 6 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	8 269	8 500	8 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	5,5	6,0	5,5
Taloudellisuus (€työmäärä)	1 864	1 800	1 800
Tuottavuus (työmäärä/htv)	45	45	45
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	521 942	535 000	550 000
— Rikosasiat	51 076	52 000	50 000
— Laajat riita-asiat	8 972	9 000	9 000
— Summaariset asiat	375 951	410 000	420 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	4,2	4,0	4,0
— Laajat riita-asiat	13,8	9,5	9,0
— Summaariset asiat	2,9	2,8	2,8
— Velkajärjestelyasiat	6,2	6,0	6,0
Taloudellisuus (€työmäärä)	582	600	600
Tuottavuus (työmäärä/htv)	122	120	120
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	22 703	25 000	20 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,1	8,0	7,0
Taloudellisuus (€työmäärä)	985	1 000	1 000
Tuottavuus (työmäärä/htv)	77	75	75

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite/arvio
Vakuutus oikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	6 469	7 000	7 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	11,8	11,0	11,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 254	1 100	1 250
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	60	68	65
Markkinaoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	799	900	900
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,6	6,0	6,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	4 172	4 500	4 200
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	19	20	20
Työtuomioistuimien			
Ratkaistut asiat, kpl	169	150	200
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,3	6,0	6,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	5 288	5 300	5 200
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	19	20	20

Tuomioistuinten suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisien suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 45,19 milj. euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Bruttomenot	248 784	250 575	251 590
Bruttotulot	1 490	500	1 500
Nettomenot	247 294	250 075	250 090
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	48 933		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	58 136		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yleiset tuomioistuimet		174 000
Hallintotuomioistuimet		52 000
Tietohallinto- ja muut menot		24 090
Yhteensä		250 090

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aineistopankkihankkeen (AIPA) istuntosali-infra	-1 000
Asiamäärän vähentäminen hallinto-oikeuksissa (HO 2015)	-2 550
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähanke (HAIPA) (siirto momentilta 28.70.20)	4 533
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähanke (HAIPA) (v. 2018 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-3 713
Maahantulokiellon rikkomista koskevat jutut	304
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (v. 2018 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	70
Rangaistuspäästöjen käyttöalan laajentaminen (HO 2015)	-1 450
Siviilitiedustelulainsäädännön vaikutus asiamääriin	400
Sotilastiedustelulainsäädännön vaikutus käräjäoikeuksien asiamääriin	80
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen	-4 960
Valtorin palvelumaksujen nousu	1 040
Velkomusasioiden joutuisa käsittely	2 000
Vesilainsäädännön mukaiset kuulemiset (siirto momentilta 28.40.01)	20
Videoneuvottelulaitteet ja oikeusprosessien keventäminen	271
Viran siirto momentilta 25.01.01 (1 htv)	30
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-57
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-45
Palkkausten tarkistukset	6 670
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-60
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-5
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 166
Toimintameno säästö (HO 2015)	-180
Toimitilameno säästö (HO 2015)	-1 416
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-603
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	1 752
Vuokramenojen indeksikorotus	228
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-178
Yhteensä	15
2019 talousarvio	250 090 000
2018 talousarvio	250 075 000
2017 tilinpäätös	256 497 000

04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 71 862 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetussa laissa (477/2016) ja talous- ja velkaneuvonnasta annetussa laissa (813/2017) tarkoitettujen oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden ja talous- ja velkaneuvontapalveluiden ostamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (8/2007) tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain 18 §:ssä tarkoitettuja yleisen edunvalvonnan päämiehen varoista perittäviä palkkioita ja korvauksia.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Oikeusaputoimistoihin arvioidaan saapuvan 53 000 asiaa (v. 2017 47 942 asiaa ja v. 2018 arvio 53 000 asiaa). Oikeusaputoimistojen jonotusajan tavoite on keskimäärin 11 päivää v. 2019 (v. 2017 11 päivää ja v. 2018 11 päivää). Oikeusaputoimistoihin v. 2017 saapuneista asioista 86 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita ja 14 % rikosasioita.

Yleisen edunvalvonnan palveluja ostetaan kunnilta ja yksityiseltä palveluntuottajalta silloin, kun se on tarpeen palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ostopalvelun osuus on noin 10 % v. 2019.

Kuluttajariitalautakuntaan arvioidaan saapuvan 6 600 asiaa (v. 2017 6 402 ja v. 2018 arvio 6 600 asiaa). Tavoitteena on, että valitusten kokonaiskäsitelyaika on alle 9 kuukautta.

Talous- ja velkaneuvonnan tehtävät siirtyvät aluehallintovirastoilta ja kunnilta valtion oikeusaputoimistoihin 1.1.2019. Palvelulle asetettavat toiminnalliset tulostavoitteet ja tulosmittarit tarkentuvat siirryttäessä valtakunnallisesti yhtenäiseen palveluprosessiin ja yhtenäisiin toiminta- ja menettelytapoihin. Talous- ja velkaneuvonnassa hoidetaan vuosittain yli 40 000 toimenpidettä. Henkilömäärä on noin 175 htv v. 2019.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusapu- ja edunvalvontapiireille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2019:

Oikeusapu

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite
Käsitellyt asiat, kpl	48 872	53 000	53 000
Oikeusapuohjaus, kpl	7 511	8 000	8 500
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	26 029	26 000	26 000
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	129	122	122
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	418	465	465

Yleinen edunvalvonta

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite
Päämiesten määrä, kpl	40 262	41 185	42 000
— oikeusaputoimisto edunvalvojana	36 012	36 923	37 700
— edunvalvonta ostopalveluna	4 250	4 262	4 300
Taloudellisuus (bruttomeno/päämies)	735	761	765
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	66	67	67

Kuluttajariitalautakunta

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	6 007	6 800	6 900
Taloudellisuus (€käsitelty asia)	388	363	363
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	172	184	186
Kokonaiskäsitelyaika, kk	11,2	9,2	9,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017	2018	2019
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	65 841	70 252	77 062
Bruttotulot	4 796	5 200	5 200
Nettomenot	61 045	65 052	71 862
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	22 066		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	22 173		

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2017	2018	2019
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 503	3 700	3 700
— muut tuotot	18	-	-
Tuotot yhteensä	3 521	3 700	3 700
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	7 763	7 600	7 600
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-4 242	-3 900	-3 900
Kustannusvastaavuus, %	45	49	49

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Liiketaloudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2017	2018	2018
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 308	1 620	1 500
— muut tuotot	5	-	-
Tuotot yhteensä	1 313	1 620	1 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 549	1 800	1 670
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-236	-180	-170
Kustannusvastaavuus, %	85	90	90

Oikeusavun palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksessa oikeusavun palkkioperusteista (290/2008).

Valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain (477/2016) mukaisesti perittävinä palkkioina arvioidaan kertyvän noin 26 000 000 euroa momentille 12.25.15. Edunvalvontapalkkioiden määrä vastaa noin 70 % yleisen edunvalvonnan kokonaismenoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (v. 2018 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	18
Siviilitiedustelulainsäädännön vaikutus asiamääriin	100
Talous- ja velkaneuvonnan laajentaminen ylivelkaantuneiden aseman kohentamiseksi	5 000
Talous ja velkaneuvonnan siirtoon liittyvä lisärahoitus	3 000
Talous- ja velkaneuvonta (siirto momentilta 32.40.31)	4 731
Talous- ja velkaneuvonta (v. 2018 kertaluonteinen rahoitus tietojärjestelmämenoihin)	-4 000
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva	-3 879
Valtorin palvelumaksujen nousu	283
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto; maastapoistamisen täytäntöönpanon valvonta (v. 2018 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.03)	60
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-45
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-11
Palkkausten tarkistukset	1 875
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-17
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-16
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-294
Toimintameno säästö (HO 2015)	-90
Toimitilameno säästö (HO 2015)	-225
Työajan pidentäminen (Kiky)	1
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-172
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	504
Vuokramenojen indeksikorotus	38
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-51
Yhteensä	6 810
2019 talousarvio	71 862 000
2018 talousarvio	65 052 000
2017 tilinpäätös	61 152 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 75 255 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen
- 4) enintään 1 700 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin sekä julkisselvityksestä aiheutuvien muiden konkurssimenettelyn menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Viitaten momentin 25.10.03 selvitysosaan hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Oikeusapu ja puolustus	67 755 000
Asianomistajan avustaminen	200 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	2 100 000
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 500 000
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot (enintään)	1 700 000
Yhteensä	75 255 000

Vuonna 2017 yksityiset oikeusavustajat hoitivat noin 40 016¹⁾ oikeusapuasiasia. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti (56 %) ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 2,6 milj. euroa v. 2017. Syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 3,6 milj. euroa v. 2017. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 0,7 milj. euroa v. 2017.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot	300
Maahantulon rikkomista koskevat jutut	55
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva	-1 300
Yhteensä	-945

2019 talousarvio	75 255 000
2018 talousarvio	76 200 000
2017 tilinpäätös	79 098 060

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Oikeusministeriö asettaa ulosottolaitokselle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi keskeisimmät toimenpiteet vuodelle 2019:

— Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Keskitytään kansalaisille ja sidosryhmille suunnattujen sähköisten palveluiden kehittämiseen ja asiakaspalvelu saatetaan vastaamaan uutta ulosotto-toimen rakenneuudistushankeen (URA) mukaista toimintamallia.

— Taloudellisten väärinkäytösten tekemis- ja hyötymismahdollisuudet vähentyvät. Toimitaan tehokkaasti osana rikostorjuntaketjua ja luodaan hyvät toimintatavat ja käytännöt uudelle erityistäytäntöpanolle.

— Oikeusturva toteutuu käytännössä. Huolehditaan täytäntöönpanotoimien tasalaatuisuudesta yhtenäistämällä työmenetelmiä. Tehdään realisointiprosessista tehokas ja yhdenmukainen.

— Yhteiskunnassa on hyvä maksumoraali ja luottoyhteiskunta on toimiva. Huolehditaan perinnän tuloksellisuudesta ja etupainotteisuudesta URA:n siirtymävaiheessa sekä sidosryhmäyhteistyöstä velkaantumista koskevissa ongelmissa. Rakennetaan toimintamalli ulosotossa tehtävään ylivelkaantumisen ennaltaehkäisevään työhön.

¹⁾ Tilastoitu yhtenä asiana. Yhden asian käsittely voi sisältää useamman käsittelyn esim. käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

Vaativat tapaukset hoidetaan laadukkaasti ja asiakkaiden yhdenvertaisuus toteutuu. Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Organisaatorakenne ja toimipaikkaverkosto ovat tarkoituksenmukaiset ja tukevat henkilöstön osaamisen vahvistamista. Tietojärjestelmät ovat käyttäjäystävällisiä ja tukevat toimintaa.

Tavoitteiden toteuttamiseksi rakenneuudistuksen toteuduttua otetaan yhden viraston malli ja uusi toimipaikkaverkosto käyttöön, keskitetään toimintoja, otetaan käyttöön kunkin asian laadun ja vaativuuden mukaiset toimintatavat sekä huolehditaan uuden laajan täytäntöönpanon osaamisesta ja resursseista.

Konkurssiasiamiehen toimiston tavoitteina ja keskeisimpinä toimenpiteinä on edesauttaa tehokasta konkurssimenettelyä, kehittää hyvää pesänhoito- ja yrityssaneeraustapaa koulutuksella ja suosituksilla sekä konkurssisiin liittyvän talousrikollisuuden torjuntaa tekemällä riittävässä määrin erityistarkastuksia ja julkisselvityksiä.

Tietoja henkilöstöstä

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 arvio
Valtakunnanvoudinvirasto			
Henkilötyövuodet	45	76 ¹⁾	63 ¹⁾
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,4	6,3	6,4
Työtyytyväisyysindeksi	3,8	3,7	3,7
Ulosottovirastot			
Henkilötyövuodet	1 080	1 047	1 114
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,7	9,5	10,0
Työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,4	3,3
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	10,2	10	10
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,3	4	4
Työtyytyväisyysindeksi	3,2	3,3	3,4

¹⁾ Sisältää URA-hanketoimiston ja keskitetyn heha henkilökunnan.

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 101 690 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston ja konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon ulosottomaksuista annetun lain (34/1995) ja ulosottomaksuista annetun asetuksen (35/1995) mukaisia tuloja, ulosottokaaren (705/2007) mukaisia valtiolle tilitettäviä vähäisiä ulosottovaroja eikä konkurssilain (120/2004) mukaan valtiolle tilitettäviä velkojen menettämiä jako-osuuksia.

Selvitysosa: Ulosottoon arvioidaan saapuvan 2,9 milj. asiaa (v. 2017 3,3 milj. asiaa, v. 2018 arviolta 3 milj. asiaa). Vuosittain ulosotossa olevien velallisten määrä on viime vuodet pysynyt melko tasaisena (550 000 eri velallista

v. 2016, 560 000 eri velallista v. 2017 ja arvio 545 000 eri velallista v. 2018). Uusia velallisia eli velallisia, joilla ei ole ollut asioita vireillä edeltävän vuoden aikana, oli v. 2017 yhteensä 173 033 (171 855 v. 2016).

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen määrät laskivat v. 2017 edellisvuoden tasosta. Vuoden 2018 keväällä konkurssiasiamiehen toimiston valvonnassa oli 3 043 vireillä olevaa konkurssimenettelyä, joista 478 oli julkisselvityksessä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston toiminnalle vuodelle 2019 alustavasti seuraavat tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	3 173	2 600	2 600
Peritty (milj. euroa)	1 054	1 029	980
Perityn euron kustannukset (euroa)	0,09	0,1	0,1
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamääristä, %	45	42	42
Rahamääristä, %	35	38	40
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,3	7,7	7,7
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)	30	39	38
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	3 103	2 250	2 350
Erikoisperinnästä tilitetty suoraan velkojille (milj. euroa)	24	20	20
Erikoisperinnän selvitettyä ottamat velalliset	317	350	350
Konkurssipesien erityistarkastuksia ja hallinnon tarkastuksia	119	110	100
Aloitetaan konkurssipesien julkisselvityksiä	59	55	50
Ulosottokanteluiden määrä	40	50	50
Ulosottokanteluiden käsittelyaika, kk	10	6	6

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 73 milj. euroa. Ulosottomaksutulosten määrä vastaa noin 70 % ulosottovirastojen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Bruttomenot	97 295	100 663	101 860
Bruttotulot	358	170	170
Nettomenot	96 937	100 493	101 690
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	20 937		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	27 271		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (v. 2018 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	29
Ulosottotoimen rakenneuudistuksen tietojärjestelmähanke (URA ICT) (v. 2018 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-1 744
Valtorin palvelumaksujen nousu	358
Velallisten neuvonnan tehostaminen ylivelkaantuneiden aseman kohentamiseksi	1 000
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-25
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-19
Palkkausten tarkistukset	2 669
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-27
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-31
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-495
Toimintameno säästö (HO 2015)	-720
Toimitilameno säästö (HO 2015)	-341
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-267
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	829
Vuokramenojen indeksikorotus	54
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-73
Yhteensä	1 197
2019 talousarvio	101 690 000
2018 talousarvio	100 493 000
2017 tilinpäätös	103 271 000

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat seuraavat:

Syyttäjälaitos on arvostettu ja luotettava toimija, joka vaikuttaa rikoksille kielteisen yleisen mielipiteen muodostumiseen. Oikeusturva toteutuu käytännössä, rikosvastuu toteutuu tehokkaasti sekä rikollisuus ja sen haitat vähenevät ja turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Asianosaisen kannalta keskeisiä, mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja erot syyttäjänvirastojen välisissä syyteharkinta-ajoissa.

Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen yhteistyötä, syyttäjien osaamista ja erikoistumista sekä käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Rikosasioiden käsittelytapojen uudistamisella pyritään nopeampaan ja yhdenmukaisempaan käsittelyyn.

Paikallissyöttäjille saapui v. 2017 yhteensä 82 793 asiaa. Ratkaistuja asioita oli 83 076 kappaletta. Lisäksi ratkaistiin 33 329 rangaistusmääräysasiaa. Saapuvien asioiden kokonaismäärään ei ole odotettavissa laskua. Syyttäjille saapuvien asioiden kokonaismäärässä esiintyy kausittaista vaihtelua, mikä johtuu mm. poliisin tutkintaresursseissa tapahtuvista muutoksista. Saapuvien asioiden vaativuuden ja ns. painotetun työmäärän arvioidaan edelleen kasvavan rikosasioiden oikeudellisten kysymysten monimutkaistumisen, rikollisuuden kansainvälistymisen ja digitalisoitumisen (kyberrikollisuus) myötä.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys syyttäjälaitoksen organisaatorakenteiden uudistamiseksi. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa syyttäjälaitoksen kykyä rikosvastuun toteuttamiseen tulevaisuudessa sekä yhdenmukaistaa syyttäjäkäytäntöjä valtakunnallisesti.

Syyttäjälaitoksessa vahvistetaan terrorististen rikosten torjuntaa ja parannetaan valmiuksia terrorismirikosten hoitamiseksi. Vuoden 2016 lopulla voimaan tulleen uuden sakkomenettelylain ja 1.6.2019 muuttuvan lain soveltamisalan vaikutuksia syyttäjien työmäärään seurataan.

Tietoja henkilöstöstä

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	531	523	520
— joista syyttäjiä ¹⁾	375	369	366
— joista paikallissyöttäjät	357	351	348
Työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,2	7,0	7,0

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjän toimiston (-viraston) neuvotteleva virkamies, ylitarkastajat ja lakimies.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 45 553 000 euroa.

Selvitysosa: Viitaten momentin 25.10.03 selvitysosaan hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2019 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	1,9	2,0	2,0
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoinna	2 401	2 200	2 000
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoinna	232	320	300
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, koko henkilöstö ¹⁾)	874	899	904
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, syyttäjät)	1 238	1 263	1 270
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työmäärä), euroa	96,0	98,1	97,5

¹⁾ Painotetussa työmäärässä on otettu huomioon se, että tietyt juttutyypit ovat toisia työläämmät ja sitovat enemmän resursseja. Painotettu työmäärä lasketaan ratkaistuista jutuista, joiden aiheuttama työmäärä arvioidaan rikosnimikkeidensä perusteella keskimääräisen työmäärän mukaan. Painotettuun työmäärään vaikuttavat myös vähintään viisi istuntopäivää kestäneet käräjäoikeuskäsittelyt.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Bruttomenot	45 063	44 232	45 853
Bruttotulot	302	40	300
Nettomenot	44 761	44 192	45 553
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 056		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 043		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Valtakunnansyyttäjän toimisto		4 362
Alueellinen toiminta		37 062
Yhteiset menot		4 129
Yhteensä		45 553

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maahantulokiellon rikkomista koskevat jutut		138
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (v. 2018 rahoitus) (siirto momentille 25.01.05)		13
Rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen (HO 2015)		-250
Siviilitiedustelulainsäädännön vaikutus asiamääriin		153
Valtorin palvelumaksujen nousu		145
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-12
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)		-8
Palkkausten tarkistukset		1 383
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		-12
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)		-20
Toimintamenojen tuottavuussäästö		-206
Toimintameno säästö (HO 2015)		-40
Toimitilameno säästö (HO 2015)		-160
Työajan pidentäminen (Kiky)		-1
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-125
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen		369
Vuokramenojen indeksikorotus		27
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö		-33
Yhteensä		1 361

2019 talousarvio	45 553 000
2018 talousarvio	44 192 000
2017 tilinpäätös	44 748 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin. Tavoitteena on oikeusturvan ja yhdenmukaisten käytäntöjen varmistaminen sekä suunnitelmallisen ja asteittaisen vapauttamisen lisääminen.

Vankiluvun pitkään jatkunut lasku hidastuneeksi ja vankiluvun arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla myös v. 2019. Seuraamuksiin liittyvien asiantuntijalausuntojen ja yhdyskuntaseuraamusten määrän arvioidaan hieman lisääntyvän vuoden 2018 tasosta ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevan lainsäädäntömuutoksen johdosta.

Toiminnan laajuus

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 arvio
Vankeja keskimäärin	3 035	2 980	2 980
Vapaudesta vankilaan tulleet	5 401	5 400	5 400
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa keskimäärin	2 968	2 950	2 980
Täytäntöön pantaviksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	3 604	3 600	3 720
Seuraamuksiin liittyvät pyydetty asiantuntijalausunnot	6 373	6 350	6 850

Tavoitteena on vähentää vapautumista suoraan suljetuista vankiloista ja lisätä avolaitossijoituksia. Valvotussa koevapaudessa on v. 2019 päivittäin keskimäärin 230 vankia. Vankien toimintoihin osallistumista ja sellin ulkopuolella viettämää aikaa sekä henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välistä vuorovaikutusta lisätään. Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon sisältöjä kehitetään. Yhteistyötä vankilan ulkopuolisten palveluja tuottavien toimijoiden, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, työvoimaviranomaisten ja koulutuksen järjestäjien kanssa lisätään. Päihde- ja mielenterveyshuollon hoito- ja kuntoutusjatkumot turvataan erityisesti rangaistuksen suorittamisen jälkeen. Osana hallituksen pitkäaikaisasunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimintaohjelmaa vahvistetaan rikosseuraamusasiakkaiden asumisen taitoja ja parannetaan vapautumisen jälkeistä asumistilannetta. Toteutetaan tutkintavankeuslakiuudistuksen edellyttämät toimenpiteet.

Rikosseuraamusasiakkaiden yhdenvertaisen ja lainmukaisen kohtelun toteutumista parannetaan tehostamalla ja selkiyttämällä laillisuusvalvonnan kannanottojen käsittelyä sekä Rikosseuraamuslaitoksen normiohjausta ja lainmuutosten valmistelua ja toimeenpanoa. Vuoden 2019 aikana jatketaan vankien ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden sähköistä asioinnin kehittämistä. Vankilaradikalisoitumisen ennaltaehkäisyä tehostetaan kehittämällä ulkomaalaisvankien kanssa tehtävää lähityötä. Jatketaan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisten organisaatorakenteiden, tuottavuutta parantavien työ- ja toimintaprosessien sekä toimitilaverkoston kehittämistä ja suunnittelua. Henkilöstön koulutusta uudistetaan ja tehtävänkuvia monipuolistetaan. Toteutetaan virkarakenne- ja virkanimikeuudistus.

Tietoja henkilöstöstä

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	2 484	2 518	2 573
VMBaro johtajuusindeksi	3,02	3,05	3,10
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	14,7	14,5	14,2

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 216 419 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokrausmaksujen alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevan lainsäädännön muuttamiseksi sekä esityksen ehdonalaisen vapauden valvontaa koskevien säännösten muuttamiseksi.

Viitaten momentin 25.10.03 selvitysosaan hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2019 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosturvallisuusindeksi ¹⁾	112	110	105
Vangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	43	42	43
Vankien toimintaan osallistuminen, % päivittäin toimintoihin käytettävissä olevasta ajasta	69	70	72
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % päättyneistä	84	82	82
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % päättyneistä	83	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,4	1,4	1,4
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa, keskimäärin päivässä/htv	11,6	11,5	10,8
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto)/vanki	58 830	60 500	62 300
Toimintamenot (netto)/yhdyskuntaseuraamusta suorittava	5 865	6 100	6 400

¹⁾ Vuosien 2011—2014 keskiarvo muodostaa indeksin arvon 100. Indeksien noustessa turvallisuustaso laskee.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Rangaistusten täytäntöönpano	191 032
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto (keskushallinto)	7 759
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	2 541
Täytäntöönpanoyksikkö	1 714
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	13 373
Yhteensä	216 419

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Bruttomenot	219 981	221 980	229 370
Bruttotulot	14 003	12 182	12 951
Nettomenot	205 978	209 798	216 419
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	21 686		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	26 572		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹⁾

	2017 toteutuma	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	9 448	8 357	8 360
— muut tuotot	894	833	830
Tuotot yhteensä	10 342	9 190	9 190
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	14 974	13 342	13 340
— osuus yhteiskustannuksista	11 713	10 512	10 500
Kustannukset yhteensä	26 687	23 854	23 840
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-16 345	-14 664	-14 650
Kustannusvastaavuus, %	39	39	39

¹⁾ Sisältää työtoiminnan ja laitosten myymälöiden kustannusvastaavuuslaskelmat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevan järjestelmän täydentäminen	1 100
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015) (kohdennuksen siirto momentille 33.01.06)	14
Kirjanpidon keskittäminen -säästö (HO 2015) (kohdennuksen siirto momentille 33.01.06)	7
Maahantulokiellon rikkomista koskevat menot	27
Vakavan väkivallan uusimisriskin vähentäminen	670
Valtorin palvelumaksujen nousu	614
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-99
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-50
Palkkausten tarkistukset	4 346
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-39
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	82
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 116
Toimintameno säästö (HO 2015)	-1 130

Toimitilamenosäästö (HO 2015)	-2 048
Työajan pidentäminen (Kiky)	-1
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-393
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	1 355
Vuokramenojen indeksikorotus	306
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-154
Tasomuutos	3 130
Yhteensä	6 621

2019 talousarvio	216 419 000
2018 talousarvio	209 798 000
2017 tilinpäätös	210 864 000

74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 700 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin ja kansallisomaisuuden kunnan ylläpitämiseen. Työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Avolaitosmäärärahalla kyetään työllistämään vankeja ja kunnostamaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Työkohteet ovat mm. Suomenlinnan hoitokunnan, Metsähallituksen, Museoviraston, Senaatti-kiinteistöjen sekä kuntien kohteissa. Tavoitteena on työllistää keskimäärin 190 avolaitosvankia. Työllistämisen ja ylläpitomenot ovat noin 25 000 euroa vankia kohti vuodessa.

2019 talousarvio	4 700 000
2018 talousarvio	4 700 000
2017 tilinpäätös	4 700 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 847 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta, vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä sekä äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ja saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) muuttamisesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Eduskuntavaalit 2019; valmistelumenot	15 640
Europarlamenttivaalit 2019; valmistelumenot	15 290
Vaalitietojärjestelmämenot	3 752
Kehittämishankkeet	100
Saamelaiskäräjävaalit 2019; valmistelumenot	400
Saamelaiskäräjävaalit; oikaisulautakunnan menot	100
Omakustannuseriaate; Senaatin vuokrat	3
Muut vaalimenot	562
Yhteensä	35 847

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskuntavaalit 2019, valmistelumenot	15 340
Europarlamenttivaalit 2019, valmistelumenot	15 290
Kehittämishankkeet	-210
Maakuntavaalit 2018, varautuminen (v. 2018 rahoitus)	-15 900
Muut vaalimenot	-40
Presidentinvaali 2018 (v. 2018 rahoitus), valmistelu- ja kehittämismenot	-23 810
Saamelaiskäräjävaalit 2019, oikaisulautakunnan menot	100
Saamelaiskäräjävaalit 2019, valmistelumenot	200
Vaalitietojärjestelmämenot	-233
Yhteensä	-9 263

2019 talousarvio	35 847 000
2018 talousarvio	45 110 000
2017 tilinpäätös	9 696 360